

Projekt: Debat, der batter. Biblioteket som et demokratisk væksthuis.

## Gav debatterne mening?

### Resumé

Vejle Bibliotekerne fyrede op under de demokratiske værdier og satte kunst og politik til debat ved en række workshops op til kommunalvalget den 17. november 2009. Seks politiske ungdomspartier valgte hver især en demokratisk værdi. Seks kunstnere skabte værker, der fortolkede værdierne, og seks udvalgte steder i byrummet dannede rammen om en offentlig debat ud fra de valgte værdier og de kunstværker, der opstod på baggrund af dem.

Kunsten udfordrede værdierne, og debatniveauet blev højt. Der kom nye, skæve vinkler på klassiske problemstillinger, som i bedste fald kan føre fra tanke til handling. Biblioteket fik ny inspiration til sine mange formidlerroller og til at fremme offentlig debat, der bidrager til deltagernes indsigt og forståelse.

Se mere her: <http://debatter.vejlebib.dk>

### Artikel

Hvilke værdier forbinder vi med de demokratiske rettigheder? Giver det mening at diskutere dem?

Ved en række diskussioner og workshops tørnede i efteråret 2009 kunst og politik sammen og dannede udgangspunkt for offentlig debat om vores demokratiske værdier op til kommunalvalget den 17. november.

Vejle Bibliotekerne satte fokus på bibliotekets rolle som demokratisk væksthuis, vi fik afprøvet nye formidlerroller, og der blev sat fokus på samtale og debat, der bidrog til deltagernes indsigt og forståelse.

Seks politiske ungdomspartier valgte hver især en demokratisk værdi. Seks professionelle kunstnere skabte værker ("demokratikasser"), der fortolkede værdierne, og seks udvalgte steder i byrummet dannede rammen om en offentlig debat ud fra de valgte værdier og de kunstværker, der opstod på baggrund af dem.

Hvert debatarrangement blev planlagt i tæt samarbejde mellem biblioteket, ungdomspolitikere, kunstnere, vores ordstyrer, forfatter Lene Andersen, og repræsentanter fra det sted, arrangementet blev afholdt. En vigtig pointe var at publikum naturligt skulle aktiveres og involveres med både hjerne og krop.

Det blev til en række forskellige debatarrangementer, hvor kunst, værdier og politik blev afsat for en spændende debat fra et aktivt publikum. Det partipolitiske blev

nedtonet, værdier og holdninger kom i spil på nye måder, idet kunsten stillede spørgsmål, udfordrede vanetænkning og opfordrede til nærvær og refleksion.

## **Debatarrangementerne**

### **Speakers Corner**

Socialistisk UngdomsFronts værdi: "International solidaritet" blev fortolket af billedkunstner Michael Norre som en klassisk gadeevent, "Speakers Corner", der fandt sted under Vejles børne- og ungdomsfestival, Spotlight, en lørdag eftermiddag. Der var skåret ord ud af gulvtæpper, der blev uddelt badges og "Den lille røde kunstbog" med malerier og citater.

### **Er det private relevant for politikerens budskab?**

Komponist og musiker Erling Hjernø fortolkede Liberal Alliances værdi: "Frihed til at vælge" som en musisk videoinstallation: "Omveje", hvor til han selv havde komponeret musik. I billeder og musik rejste vi igennem politikerens biografiske landskab og blev præsenteret for kunstnerens fortolkning, politikerens personlige storytelling og politikerens manifest. Cafédebatten gik på frihed og valg, og om man selv havde oplevet en lignende historie, og hvor havde man selv gjort en forskel og hjulpet andre på rette vej.

### **Er vi for dovne til demokrati?**

Fotojournalisterne Henrik Kastenskov og Tine Hvolby havde på baggrund af Danmarks Socialdemokratiske Ungdoms værdi: "Folkets magt, folkets vilje" udarbejdet en sanselig medieinstallation " Viljen og Magten" af fotobannere. Arrangementet fandt sted på Vejles nye kultursted: Spinderihallerne. De rå lokaler var meget velegnede til at formidle det flotte kunstværk, og det fysiske rum blev udnyttet optimalt under debatten.

Det blev til en facetteret debat om, hvor det danske demokrati befinder sig. Er vi engagerede nok? Er vi for dovne? Handler man, når man er utilfreds? En af konklusionerne var at demokrati ikke er en selvfølge - det udvikler sig kun, hvis vi bruger det, ja og vi skal protestere, når vi finder det nødvendigt.

### **Hvad sker der når straf bliver behandling?**

Billedhuggeren René Schmidt kreerede et diasshow ud fra Radikal Ungdoms værdi: "Ikke straf for hævnens skyld". Arrangementet foregik på Syddansk Erhvervsskole. Diasshowet blev vist i en erhvervsfaglig kontekst og udfordrede traditionel tænkning omkring straf og /eller behandling.

### **Hvis lighed kommer til at gå ud over vores frihed - hvor meget lighed vil vi så ofre?**

Billedkunstnerne Marianne Jørgensen og Sine Bang Nielsen havde på baggrund af Socialistisk Folkepartis værdi: "Lighed" udarbejdet et værk, der bestod af et miniboligkompleks, to villaer og en flygtningelejr.

Boligerne er bygget ind i hinanden, og hvert rum symboliserer emner, der vedrører det flyvske begreb lighed/ulighed. Det drejer sig bl.a. om frivillig fattigdom, fængselsstraf, natur, affald, boligpolitik, trafficking, terrorlovgivning, ligeløn, stemmeret og flygtningepolitik.

Det blev en intens og livlig diskussion, der foregik i Voksenafdelingen på Vejle Bibliotek, på baggrund af et spændende setup, der også udmøntede sig i mænds og kvinders fysiske placering. Mændene opdagede ikke at de sad bedre og fik mere lagkage! Vi gik derfra med flere spørgsmål end svar, fx *"Hvis lighed kommer til at gå ud over vores frihed - hvor meget frihed vil vi så ofre?"*

### **Kan ansvarlighed også være et æstetisk udtryk?**

Billedhugger Flemming Jarle Mikkelsen bragte værdien "Ansvarlighed" valgt af Konservativ Ungdom i spil i en festsal i et indvandrerkvarter i Vejle. Flemming havde indsamlet hånd- og fingeraftryk i voks fra børn og voksne i alle aldre og fra mange nationaliteter. Håndaftrykkene blev støbt i bronze og sat på transparente plader. Fingeraftrykkene blev afsat i grafik på flag fra forskellige lande i Mellemøsten. Værkerne blev udtryk for en synlig handling. Det handlede om at være i samme båd, altså "hånd i hånd" udtrykt i bronzen eller på kryds og tværs af landegrænserne som skildret i grafikken.

Alle sad i en rundkreds, og der blev der lagt op til debat om kunst og ansvarlighed. Ansvarlighed blev debatteret ud fra det personlige ansvar, men også om at handle i fællesskab og tage initiativer til glæde for sig selv og andre. Kunsten blev debatteret som en begyndende iagttagelse af den usynlige verden, hvor kunsten som æstetik bliver udtryk for handling, altså et manifest eller en kontrakt på begrebet ansvarlighed.

### **Afslutningsarrangement og debatskabende udstilling**

Alle kunstværkerne var udstillet i tre uger på biblioteket op til kommunalvalget den 17. november 2009. Fotos fra arrangementerne og bøger om kunst, politik, debat, værdier og demokrati supplerede iscenesættelsen. Efterårets forløb blev evalueret og afsluttet den 6. november på biblioteket, hvor et par af kunstnerne og en ungdomspolitiker fortalte om processen og samarbejdet.

Ungdomspolitikeren Hüseyin Yücel: *"Jeg fik personligt et chok da jeg hørte om projektet "Debat der batter". Biblioteket som et demokratisk væksthus. Jeg kunne ikke se, hvorfor i alverden det var relevant at snakke om noget, som "bare var der". Vi valgte vores værdi, og så tænkte jeg ikke mere over det. Det var svært at forestille sig, dette emne kunne blive så besværligt. Endelig mødte vi Henrik, og vi fik snakket om, hvordan vi mente, at vores værdi bedst kunne afspejles. Det var først der, det gik op for mig, at man alligevel skulle tænke lidt over demokratiet."*

For den unge politiker gav det altså mening at skulle formulere og forsvare værdier, som man ofte tænker på som en selvfølge.

Kunstkritiker Maria Kjær Themsen øste ud af sit brændende engagement for kunst og politik og fortalte om, hvordan kunsten i dag påvirkes af politik. Og omvendt stillede hun samtidig aktuelle spørgsmål ved, hvorvidt kunsten har indflydelse på det politiske og den sociale virkelighed.

Også ordstyrer Lene Andersen opsummerede efteråret: *”Konceptet var rigtig godt tænkt, og der kom nogle spændende arrangementer ud af det. .” ..”Jeg har oplevet stor entusiasme både blandt kunstnerne, de unge politikere og initiativtagerne”.*

### **Kunst og værdier**

Der er ingen tvivl om at kunsten har udfordret værdierne. De politiske ungdomsorganisationer havde valgt nogle ret markante og traditionelle værdier, nærmest slogans med inspiration fra de langt mere politiske 70'ere.

For kunstnerne var det en udfordring at arbejde med en demokratisk værdi valgt af et parti, man måske slet ikke kunne identificere sig med. For politikerne blev det en kunst at argumentere for de valgte demokratiske værdier, så kunstneren blev inspireret til nyfortolkning.

Kunstværket gav de politiske værdier en mængde nye nuancer og merværdi og blev heldigvis ikke blot et ekko af eller en bekræftelse af det partipolitiske eller af de demokratiske værdier. Kunsten er åben for spørgsmål og er åben for fortolkninger. Vi ser ikke det samme, når vi ser på kunst, og det er her dialog, gerne med humor og kant, kommer på banen.

### **Debat**

Debataftnerne udviklede sig selvfølgelig forskelligt alt efter om vi var i et auditorium på Syddansk Erhvervsskole, på det nye kultursted i Vejle: Spinderihallerne, en festsal i et indvandrerkvarter eller på biblioteket. Til hvert arrangement blev der skrevet en drejebog. Et vigtigt element var at publikum skulle inddrages som en organisk del af forløbet. I forlængelse af præsentationen af kunstværket og politikerens valg af værdi var der på forhånd formuleret spørgsmål, der skulle diskuteres i små grupper. Alle blev involveret, og det gav tryghed, at meninger og holdninger var vendt i en mindre gruppe.

Ordstyrer Lene Andersen udtalte: *”Debatniveauet var meget høj, og det virkede til at alle involverede og alle gæster fik nogle gode og berigende oplevelser. Vi fik alle skæve og originale vinkler på gamle og essentielle spørgsmål”.*

Vores samarbejdspartner, udviklingskonsulent Eva Sommer, fra BIZ-ART formulerede det således: *”Kunstværket skaber billeder og forestillinger, som er meget mere nuancerede og åbne end ord (i hvert fald det gode kunstværk) og tilbyder mange mulige indfaldsveje til emnet. Det tilfører med andre ord den klassiske debat noget ”mere” og er potentielt med til at udvikle vores måde at tale sammen på - og det er jo også en af målsætningerne med jeres projekt.”*

En deltager sagde: ”Man bærer samtalen med sig og tænker videre: Lad os mødes igen inspirerede”.

### **Erfaringer**

Vi har fået værdifulde erfaringer med at inddrage borgerne, i dette tilfælde ungdomspolitikere, som gik i dialog med kunstnerne omkring ”demokratikasserne”. Det var spændene at afprøve bibliotekets arrangementer andre steder i byens rum, og vi blev synlige som nye samarbejdspartnere. Vi fik fat i en del frontløbere inden for de politisk aktive unge. Der var procentvis flere unge og flere unge mænd end ellers til bibliotekets arrangementer. Deltagerantallet har i gennemsnit været på ca. 20

Vi har erfaret at det var lidt af en pioneropgave, vi havde sat os selv på. Værdier, politik og kunst er ikke den nemmeste cocktail, og måske blev det mere akademisk, end vi havde ønsket os fra starten, så vi kun fik fat i den mere politisk bevidste del af de unge og enkelte midaldrende. Vi erfarede at der ikke var så mange aktive i de politiske ungdomsorganisationer, og at de arbejdede ret isoleret i forhold til deres hovedpartier. Ganske få personer trak et ret stort læs, og dem gav vi faktisk et stort ansvar.

PR-materialet lagde vægt på debatten. Vi kaldte det: *Giv det mening - hårdtslående dueller mellem kunst og politik*. Danskerne vil gerne debattere, men de vil selv bestemme hvordan og hvornår. Nogle er måske blevet afholdt fra at deltage, fordi det implicit forventedes at man var aktiv deltager.

Det skal nu ikke forhindre os i at fortsætte. Vi har mødt stort engagement, velvilje og imødekommenhed overalt, hvor vi har talt om projektet og ideerne i det. Kommunaldirektøren i Vejle Niels Aagesen udtalte: ”Projekt Debat, der batter matcher det, der sker i Århus og København”.

### **Konklusion**

Hvis demokratiet skal udvikles og næres gennem kritisk dialog, skal der sættes et større fokus på debat og offentlig samtale. Biblioteket kan være med til at løfte den lokale demokratiske debat og skal turde udfordre sig selv i forestillingen om at være en neutral kulturinstitution. Politiske debatter om værdier eller andre aktuelle/kontroversielle problemstillinger eller dilemmaer skal også rummes som en naturlig del af bibliotekets mange formidlerroller.

Politikerne er i et univers, kunstnerne er i et andet univers, og den almindelige borger måske i et tredje univers. Alle er hver især travlt optaget af egne gøremål. Det er der ikke noget mærkeligt i. Biblioteket kan bidrage aktivt til at formidle de mange universer, sætte universerne stævne og skabe dialoger på kryds og tværs. Ved at involvere sig med andre aktører, er det relevant at sætte fokus på aktuelle og vedkommende temaer, så der kommer skæve vinkler på de klassiske problemstillinger, for at de skal fremstå som nye og vedkommende igen.

God kunst besidder den evne at være til stede, skabe et levende nærvær og give flerstrengede oplevelser, der taler til de forskellige intelligenser og efterlade sig indtryk, som man får lyst til at dele med andre. Kunsten siger noget forskelligt til os og insisterer ikke på at vi skal se det samme. Og i heldigste fald kan kunsten og debatten herom hjælpe os fra tanke til handling, så vi undgår de mentale smutveje. Debat med anerkendende dialog som metode er velegnet, idet alle føler sig inkluderet.

De unge kan bevæge sig, de kan påvirkes, for de vaner, man får som ung, præger resten af ens liv.

Vi har fået øjnene op for at der er mangfoldige muligheder for debat i skønlitteratur, i erindringer i lokalpolitiske emner, i kunst og i almenmenneskelige problemstillinger og dilemmaer.

Det er vigtigt med gode ordstyrere. Det er vigtigt at involvere publikum naturligt og skabe tryghed i debatformen. At skabe en god debatkultur er et langt sejt træk.

Ligesom mange biblioteker allerede nu sætter nye læseklubber i gang, kunne biblioteket også sammensætte debatgrupper på tværs af aldre, køn, partier og kulturer.

Det gav mening at afprøve forskellige debatformer i det fysiske rum. Biblioteket har en vigtig rolle som facilitator for udviklingen af demokratiet og for at sætte fokus på samtale og debat, der bidrager til deltagernes indsigt og forståelse.

### **Proces**

Vejle Bibliotekerne har haft et konstruktivt samarbejde med innovationsmiljøet: BIZ-ART, Spinderihallerne - Center for kultur og erhverv og Udviklingssekretariatet i Vejle Kommune. Kunstnerne, værdierne valgt af de politiske ungdomsorganisationer og de steder, arrangementerne skulle afholdes, blev parret på et speeddatingmøde. Politikerne formidlede deres tanker og overvejelser omkring de valgte værdier. Kunstnerne stillede spørgsmål og lyttede. De gik bag om de værdiladede ord, og det blev til inspirerende nytænkning.

Forløbet af det enkelte debatarrangement blev planlagt i tæt samarbejde med de involverede parter og inklusive vores ordstyrer forfatter Lene Andersen.

Biblioteket udbød kurser i Appreciative Inquiry (anerkendende dialog), Facebook og blogging. Især de to kurser i Appreciative Inquiry var tænkt som en god introduktion til deltagelse i debatarrangementerne.

### **Baggrund**

I 2008 arbejdede Vejle Bibliotekerne med en visionsbeskrivelse for et nyt Medie- og Demokratiscenter beliggende centralt i Vejle, og som skulle indeholde både bibliotek

og borgerservice. I en spørgeskemaundersøgelse udtrykte mange borgere ønske om, at biblioteket skulle være et langt mere aktivt mødested for kultur og debatter om aktuelle emner. Biblioteket tog denne udfordring op om at nytænke indholdet i et fremtidens bibliotek og fik bevilget midler af Styrelsen for Bibliotek og Medier til projektet: *Debat, der batter. Biblioteket som et demokratisk væksthus.*

En ”demokratikasse” er inspireret af forfatteren Claus Beck Nielsen, som i to romaner Selvmordsaktionen (2005) og Suverænen (2008) rejste til Irak under Irakkrisen og til USA under præsidentvalgekampen i 2004 for at diskutere politik og demokrati med den lokale befolkning.

### **Foråret 2010**

Vejle Bibliotekerne følger i foråret 2010 op på efterårets debatarrangementer op med en række nye debatskabende og anderledes arrangementer, hvor hverdagens dilemmaer, udvalgte af elever på ungdomsuddannelserne og VUC, og politiske dagsordener bliver sat til offentlig diskussion både ved politiske caféer på alle kommunens biblioteker og ved debataftener.

Projektet afsluttes med evalueringskonference fredag d. 7 maj.

Se mere her: <http://debatter.vejlebib.dk>

Bibliotekar og projektleder  
Anny Skov Madsen  
Vejle Bibliotekerne  
[www.vejlebib.dk](http://www.vejlebib.dk)  
<http://debatter.vejlebib.dk>  
[asm@vejlebib.dk](mailto:asm@vejlebib.dk)